

חיים גבירצמן

המכון למדעי כדור הארץ,
האוניברסיטה העברית בירושלים

ציטוט מומלץ

גבירצמן ח. 2011. תגובה למכתבו של גדעון ברומברג בנושא סוגיית המים בין ישראל לפלסטינים. *אקולוגיה וסביבה* 2(1): 4.

אספקת מים לכפר ליד רמאללה, אוגוסט 2009 | צילום: ISM Palestine, Flickr, CC BY-SA 2.0

תגובה למכתבו של גדעון ברומברג בנושא סוגיית המים בין ישראל לפלסטינים

מכתבים למערכת

גיליון אביב 2011 / כרך 2(1)

2 בינואר, 2011

ברצוני להתייחס לשלוש נקודות שהעלה מר ברומברג [במכתבו](#)^[1], הלוקות באי-דיוקים.

1. **תוקפו של המשפט הבין-לאומי:** למשפט הבין-לאומי בנושא חלוקת מים חוצי גבולות אין תוקף מחייב. העקרונות לחלוקת משאבי מים משותפים שניסחה האגודה למשפט בין-לאומי בהלסינקי (1966), בסיאול (1986) ובברלין (2004) אינם מחייבים, מאחר שהאגודה היא אגודה פרטית^[5]. העקרונות שנוסחו על-ידי הוועדה למשפט בין-לאומי של האו"ם יכולים להיות בעלי תוקף רק בתנאי שיאושרו על-ידי 35 מדינות, אך עד היום חתמו עליהם 16 מדינות בלבד.

2. **הפקת מים בת-קיימא:** הפלסטינים אינם משלמים באופן אישי עבור צריכת המים שלהם. למעשה, במגזר החקלאי אין מוני מים במרבית חיבורי הצרכן, ובמגזר הביתי אין מוני מים בכמחציתם. כדי למנוע הפסדים ל"מקורות", נוצר הסדר תשלומים בין מדינת ישראל לבין הרשות הפלסטינית. באמצעות מוני המים על הקווים הראשיים של "מקורות" בכניסות לכפרים ולערים, ניתן לחשב את כמות המים שנמכרה לפלסטינים. בכל חודש מדינת ישראל משלמת לחברת "מקורות" עבור הצריכה הפלסטינית (קיצוזים מהתשלומים שישראל מעבירה לרשות הפלסטינית עקב גביית המכס). הסדר כספי זה מונע אמנם הפסדים ל"מקורות", אבל המשפחה הפלסטינית ובעל השדה הפלסטיני אינם משלמים אישית עבור המים שהם צורכים. מציאות כזו היא ההפך המוחלט מפיתוח בר-קיימא. כאשר לא משלמים אין כל תמריץ לחסוך בצריכת המים האישית, לתקן דליפות בצנרת העירונית, להשקות בשיטות חסכוניות או לטפל בשפכים. הדרישה להפקת מים בת-קיימא מקובלת לא רק על המשפטנים העוסקים במשפט הבין-לאומי, אלא היא עקרון יסודי המקובל בכל בתי המשפט של כל המדינות בעולם המערבי^[3,4].

3. **צריכת המים לנפש במגזר הפלסטיני:** החישוב שלי [2] לצריכת המים לנפש במגזר הפלסטיני בשנת 2006 התבסס על חלוקת 180 מלמ"ש לאוכלוסייה של 1.4 מיליון נפשות. מר ברומברג טען שהאוכלוסייה הפלסטינית מונה 2.4 מיליון, כפי טוענת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הפלסטינית, ולא 1.4 מיליון, כפי שטוען הצוות הישראלי-אמריקאי [6]. פער המיליון נובע מארבע סיבות בעלות משמעות לחישוב הצריכה לנפש. ראשית, במזרח ירושלים מתגוררים כ-250,000 פלסטינים, המשתמשים במערכת אספקת המים הישראלית, ולא במערכת הפלסטינית. שנית, כ-150,000 פלסטינים עברו להתגורר במדינת ישראל עקב נישואין ובעקבות התכנית לאיחוד המשפחות. גם הם משתמשים במערכת המים הישראלית ולא בפלסטינית. שלישי, במהלך 40 השנים האחרונות היגרו לחו"ל כ-400,000 פלסטינים, והם לא צורכים כיום מן המים שבדיון. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הפלסטינית כוללת את שלוש הקבוצות שלעיל במניין האוכלוסין משום שהם אזרחי הרשות הפלסטינית, אבל מאמר זה אינו עוסק בהגדרות דמוגרפיות, אלא בחישוב צריכת המים לנפש. לפיכך, אין טעם לכלול את 800,000 הפלסטינים שאינם ניוונים מאותם 180 מלמ"ש המסופקים במערכת אספקת המים של הפלסטינים. הסיבה הרביעית לפער בהערכת האוכלוסייה הפלסטינית מקורה בהערכות שונות לגבי קצב הילודה, קצב התמותה וקצב ההגירה. ההערכה של הצוות הישראלי-אמריקאי אמינה יותר מאחר שהיא מבוססת על נתוני כניסה ויציאה בביקורת הגבולות, ועל נתוני רישום של ילדים לכיתה א' (נולדו 6 שנים קודם), ולא על הערכות חסרות סימוכין של הרשות הפלסטינית.

**פרופ' חיים גבירצמן,
המכון למדעי כדור הארץ,
האוניברסיטה העברית בירושלים**

מקורות

1. ברומברג ג. 2010. תגובה למאמר: סוגיית המים בין ישראל לפלסטינים – העמדה הישראלית. *אקולוגיה וסביבה* 3: 4.
2. גבירצמן ח. 2010. סוגיית המים בין ישראל לפלסטינים – העמדה הישראלית. *אקולוגיה וסביבה* 2: 46–56.
3. Benvenisti E. 2002. Sharing transboundary resources: International law and optimal resource use. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
4. International Law Association. 2004. Berlin conference (2004), Water resources law.
5. McCaffrey SC. 2007. The law of international watercourses, 2nd ed. Oxford, UK: Oxford University Press.
6. Zimmerman B, Seid R, and Wise ML. 2006. The million person gap: The Arab population in the West Bank and Gaza. Middle East Security and Policy Studies 65, The Begin-Sadat Center for Strategic Studies, Bar-Ilan University. Viewed 25 Jan, 2010.
- 7.